

Toni Aho: ”Muurahaispesä aivoissani”

MUURAHAIKPESÄ AIVOISSANI

On viisaina pidettyjä ihmisiä, jotka väittävät, ettei jäljellä ole enää mitään aikaisemmin kokematon. Kaikki on jo tavalla tai toisella kertaalleen elettyä - kertaalleen kohdattua.

Minä pidän moisia väitteitä hölynpölynä. Tohdin olla aivan päinvastaista mieltä: väitän, ettei ole mitään, mikä olisi jo kertaalleen koettua. Jokainen ihminen ja hänen elämänsä tapahtumat, jopa jokaisen ihmisen jokainen hengenveto eroaa muista kaltaisistaan, enemmän tai vähemmän. Tämä hengenvetoni, tämä sitä seuraava ja vielä sitäkin seuraava. Miten ne muka voisivat olla identtisiä?

Olen jatkuvassa liikkeessä silloinkin, kun olen paikallani. Suljen silmäni ja olen ajattelematta mitään - ja vaikka makaisin värähtämättä kuin vahanukke - sisälläni käy lakkaamaton kuhina. Olen muurahaispesä aivoissani, neuronien synaptisessa myrskyssä - ja se jos jokin on todellista kaaosta. Sen sisällä mikään hetki ei milloinkaan muistuta toista, vaikka puhuisimme lyhyemmästä ajasta kuin sekunnin tuhannesosista.

Näen miljardeja palloja - jokainen omaa väriään, jokainen omalla tavallaan ainutlaatuinen. Ne ovat kokoonsa nähden suuressa tilassa ja pääsevät liikkumaan toistensa lomitse - jokaisella on oma tietynlainen liikkeensä. Vaikka yksittäiset pallot eivät olekaan jatkuvassa liikkeessä, aina niistä kuitenkin osa liikkuu vuorollaan muiden levätessä. Ne kieppuvat ja pyöriävät - ajoittain vilkkaammin, ajoittain tyynemmin - liikkuvat milloin pelkästään muiden pallojen lomitse, milloin törmäävät niihin ja muuttavat siten liikeratoja.

Yksinäinen pallo ei merkitse mitään, vaan ainoastaan pallojen suhde toisiin palloihin - koko valtavan pallomeren senhetkinen tila. Ja voi sitä monimuotoisuutta, rajatonta heterogeniaa - liekö sitä lainkaan mahdollista tässä kuvailla?

Yhdellä hetkellä pallot ryhtyvät ilon tanssiin, kun toisella jo suurempi pallo töytäisee pienempäänsä ja tämä taas vierustoveriaan, ja ilo saa pelon sävyjä. Pelko voi muuttua kauhuksi, mutta yhtä lailla suruksi tai raastavaksi stressiksi, sydäntä pakahduttavaksi rakkaudeksi tai kaikkivoivaksi onnellisuudeksi. Sadankin vuoden aikana pallot käyvät läpi vain mitättömän murto-osan kaikista mahdollisista variaatioista. Huomattavasti suurempi osa muunnelmista jää kokeilematta - niin lyhyen aikaa niille on varattu leikkeihinsä.

Pallomeri on kuin suolaisen valtameren pinta, joka ei milloinkaan näytä samalta. Joskus käy myrskytuuli ja joskus on tyyneempää, mutta aallot kulkevat milloin länteen, milloin itään, eikä koskaan voi tarkalleen sanoa, mihin voimakkaimmat niistä iskeytyvät. Ja vaikka osa uskoo toisin, minä väitän, ettei tasapainoa tule. On vain kaoottisen liikkeen muodostama kokonaisuus, joka muodostaa tasapainon illuusion.

Vieläpä nukkuessamme olemme riippuvaisia tuosta sekamelskasta. Tuntemukset välittyvät luoksemme unien kautta, jotka tuolloin ovat meille yhtä kuin todellisuus. Mutta aamulla voimme kokea olevamme puhdistuneita, sillä jotakin on yön aikana tapahtunut palloille - ehkä ne ovat vaihtaneet paikkaa tai kulkusuuntaansa. Unemme ovat huijanneet niitä pahemman kerran.

Näitä pohtiessani ympäröivä maailma näyttää minulle kauneintansa. On nopeasti pimentynyt syysilta, eikä tuuli lehyhyttele enää leppoisasti puiden oksia vaan se on muuttunut julmaksi - se repii irti kellastuneita lehtiä, joita heittelee vimmoissaan ympäriinsä. Tie on kostea ja täysikuu peilaa kasvojaan sen pinnoilla kiiluvista lätäköistä. Joskus peilien pinnat särkyvät yksittäisistä putoilevista pisaroista, jotka väräyttävät niitä kuin kalliin soittimen kieliä.

Olen iltakävelyllä ja tietysti kulkenut tästä monen monituista kertaa. Mutta nyt näkymä ei ole sama kuin mihin olen tottunut vaan kuljen kuin unessa - haltioissani pitkin häväistyjen puiden varjostamia katuja. Aamuisin ajan samaa reittiä pitkin töihini, mutta tuolloin maisemat herättävät lähinnä tylsyyden, suuttumuksenkin tuntemuksia.

Mihin tämä olotila katoaa siihen mennessä? Nyt kun tuntuu kuin se olisi tullut jäädäkseen - kuin se kestäisi ja kestäisi vain, aina ikuisuuteen saakka...

Suljen hetkeksi silmäni ja vedän raitista ilmaa sisääni. Haistan syksyn tuoksun – mullaksi hajoavat lehdet; uinuvat sammakot, siilit ja perhoset. Mistä tulee tämä herkkyys, haavoittuvuus aina pimeään laskeutuessa? Onhan juuri tämä minua itseäni - puhtaimmillaan, paljaimmillaan, aidoimmillaan? Vai olenko minä oma itseni alkuunkaan?

Sillä tämän kaltaisiin hetkiin, joina maailma hellii, liittyy samantyylinen hieman pelottava vierauden tunne kuin niihin, joina maailma onkin yhtäkkiä käynyt kimppuumme. Kun epäonnistumme surkeasti meille asetetussa tehtävässä ja häpeä sivaltaa lävitsemme juuri silloin, kun sitä vähiten olemme osanneet odottaa. Tai kun yllätämme itsemme kadulta makaamassa kaatuneen polkupyörän vierestä ja nousemme jälleen satulaan, polvien tutinasta huolimatta. Tai kun kuulemme

hirveitä, mutta sitäkin odottamattomampia uutisia - kenties omaa terveyttämme, toimeentuloa tai omaisia koskevia. Ehkäpä olemme kaikista ihmisistä meille sen tärkeimmän taskuilla ja löydämme jotakin, mitä emme haluaisi siellä piiloteltavan.

Tapahtuuko tämä todella minulle? ajattelemme silloin. Enhän tässä ole minä, enhän? Ei juuri nyt - tähän en ole valmis.

Nämä lyhyet onnenhetket tuntuvat miltei yhtä epätodellisilta kuin myös nuo kauhuntäyteiset - ne ovat epäaitoja mutta ihania, ja soljuvat aivan liian nopeasti kauttamme, jotta ehtisimme tarttumaan niihin kunnolla. Joskus niitä ei edes huomaa ennen kuin on jo liian myöhäistä.

Se hankaloittaa kulkuamme, mutta auttaa keskittymään olennaiseen. Jos asiat olisivat toisin, tuskin olisimme mitään muuta kuin pelkkiä addikteja. Hakeutuisimme aina vain kohti uutta narkoosia.

Tämä huumaava, euforinen tunne - sitä on niin helppo mieltää elämäksi. Niin paljon helpompaa kuin sitä kaikkea muuta, mitä elämä todellisuudessa on. Arkea ja rutiinia, neutraalia toistoa toiston perään vuosi toisensa perästä. Puhumattakaan kivusta, kärsimyksestä, ahdistuksesta, inhosta, pelosta, häpeästä...

Sillä ovathan nekin elämää, elämäpä juuri ja raadollisimmillaan.

Jos elämä todellakin olisi lahja, antaisinko itse sitä eteenpäin? Antaisinko jollekin, josta erityisesti pidän? Tuota haasteetta - kuin ikävä velvollisuus, josta meidän odotetaan suoriutuvan edes kohtuudella, mieluusti kunniallakin. Eikä se tapahdu itsekseen vaan ainoastaan kovalla ja järjestelmällisellä työllä.

Kuljen pitkin pyörätien mustaa asfalttia, mustempaa kuin tähtien täplittämä taivas ylläni. Se on houkutellut pinnalleen maan alta kastematoja, jotka yrittävät mönkiä takaisin multavaltakuntaansa henkensä uhallalla. Sen täytyy olla kaameaa: ryömiä pitkin loputonta ja kylmää päällystettä, johon ei voi porautua turvaan - olla alttiina saalistajille, jotka janoavat ravintoa, energiaa ja lämpöä hyytävää yötä varten.

Pysähdyn seuraamaan niiden menoa. Niitä on kaikkialla, mihin näenkin tuossa pimeydessä - varmasti satoja, jokainen niistä tien kulkusuuntaan nähden poikittain kuin tietäen, missä vapaus ja rauha häämöttävät. Uppiniskaisuuden tai sitten jonkin merkillisen itsemurhageenin vuoksi yksikään niistä ei kuitenkaan ole ymmärtänyt palata takaisin lähtösuuntaansa.

Miksi? ihmettelen. Mikä saa teidätkin puskemaan aina vain eteenpäin? Mikä ihmeellinen voima vetää teitäkin puoleensa - niin kirkas ja häikäisevä, suorastaan vaarallisen sokaiseva...

Muistan peruskouluajoiltani, että lieron regeneroitumiskyky on vailla vertaistansa. Usein katkenneen madon molemmat

tyngät selviävät ja se on siten kykenevä jakautumaan kuin yksi ainoa solu, hedelmättömästi ja yksinkertaisesti, kaiken käydessä luontevasti kuin henkäys. Ihmisen pyrkiessä samaan puhutaan luonnottomuudesta, jumaluuksilla leikittelyistä ja irvokkuuksista.

Mutta mitä jos kaikesta huolimatta kykenisimme siihen? Ajattelen lähtiessäni jälleen jatkamaan matkaani. Jos yhtäkkiä - tässä ja nyt - jakautuisinkin kahtia vastoin kaikkia luonnonlakeja ja lähtisimmekin yhdessä, minä ja minä, rinta rinnan kohti kotiamme?

Ensimmäiset askeleet ottaisimme yhdessä, tahtikin olisi sama. Hän saisi jopa ajatukseni, joka jakautumishetkellä liikkuisi päässäni, ja ajattelisimme samanaikaisesti sen loppuun.

Mutta entä sen jälkeen? Miten pitkään samanaikaisuutta ja identtisyyttä voisi jatkua? Jossakin vaiheessa sen täytyisi tapahtua - eriytymisen - siihen voisi kulua sekunteja, ehkä minuuttejakin, mutta jossakin vaiheessa tulisi hetki, jolloin toisen mieleen putkahtava ajatus, havainto tai johtopäätös poikkeaisi toisen vastaavasta, ja meitä voisi alkaa kutsua erillisiksi yksilöiksi.

Entä tunteet? Se voisi viedä hieman kauemmin, mutta joskus sekin tapahtuisi. Joskus koittaisi ensimmäistä kertaa aika, jolloin toinen olisi onnellinen ja toinen surullinen. Toinen ikävöisi, toinen rakastaisi. Toinen kärsisi, toinen nauttisi.

Kumpi silloin olisi kumpi? Kumpaa silloin voisin kutsua
itsekseni, kumpaa häneksi? Vai olisiko kumpikin yhä minä;
roikkuisiko nelisilmäinen sieluni tiukasti molemmissa hahmoissa
kieltäytyen päästämästä kummastakaan irti?